

Η Μάχη της Κρήτης

Αναδημοσίευση σχετικού αφιερώματος της εφημερίδας 'ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ' με αφορμή την επέτειο του πολυήμερου, ηρωικού αγώνα αντιστάσεως των κατοίκων της Μεγαλονήσου και των συμμάχων, Βρετανών, Αυστραλών και Νεοζηλανδών, κατά των από αέρος εισβαλόντων Γερμανικών στρατευμάτων, το Μάιο του 1941.

Τα γεγονότα αναφέρονται μέρα με τη μέρα, σ' όλες τις πόλεις, ξεκινώντας από τις 20 Μαΐου μέχρι και τις 31 Μαΐου 1941.

Του Αιγαίου το κύμα εκόχλαζε
κι' από τον Ψηλορείτη
βροντές σαλπίζαν μια βαριά
προγόνων προσταγή.
Δεν ήταν πάλι η μάχη σου
μα ήταν αντάρα, ω Κρήτη
ότι συντρόφευε άγρια
των όπλων η κραυγή...

Στ. Σπεράντζας

Γερμανοί αλεξιπτωτιστές
προσπαθούν να καταλάβουν το Μάλεμε

20 ΜΑΪΟΥ 1941

Πρώτη μέρα αεροπορικής επιχείρησης. Η Μάχη της Κρήτης είχε αρχίσει ουσιαστικά από τις 14 Μαΐου, μ' ένα σφοδρό βομβαρδισμό στρατιωτικών στόχων κυρίως. Οι στόχοι αυτοί ήταν τα αεροδρόμια του Μάλεμε, του Ρεθύμνου και του Ηρακλείου, τα λιμάνια της Σούδας και του Ηρακλείου, καθώς και οι μεγάλες πόλεις της Κρήτης. Η γερμανική αεροπορία πέτυχε να απομονώσει το Νησί από τη θάλασσα και να δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα στον ανεφοδιασμό των συμμαχικών δυνάμεων, κυρίως από το λιμάνι της Σούδας. Βρετανικά πλοία κατέπλεαν στην Κρήτη, μόνο κατά τις μεσονύκτιες ώρες για εκφόρτωση και γρήγορο απόπλου. Μέχρι τις 20 Μαΐου, οκτώ πλοία απ' αυτά είχαν βυθιστεί ή είχαν υποστεί σημαντικές βλάβες από αεροπορικές επιθέσεις. Τα περισσότερα από τα λίγα βρετανικά αεροπλάνα που βρίσκονταν στην Κρήτη είχαν καταστραφεί στο έδαφος ή στις διάφορες αερομαχίες. Ο μικρός αριθμός που είχε απομείνει αναχώρησε, όπως σημειώνουμε, για την Αίγυπτο την προηγούμενη της μεγάλης αερεπίθεσης. Οι αερομεταφερόμενες έτσι γερμανικές δυνάμεις που "επέδραμαν" στο Νησί αντιμετώπισαν δυνάμεις αντίστασης με ενότητα και πάθος, χωρίς όμως τον απαραίτητο στρατιωτικό εξοπλισμό και τον κατάλληλο και επαρκή εφοδιασμό. Οι καταστροφές επίσης και οι απώλειες ανθρώπινων ζώων στα Χανιά, το Ρέθυμνο και το Ηράκλειο ήταν σημαντικές. Όλα αυτά αθροιστικά έδειχναν ότι άρχιζε το προπαρασκευαστικό στάδιο της μεγάλης επίθεσης.

Στις 6:30 το πρωί της 20ης Μαΐου, ο ουρανός των Χανίων σκοτεινιάζει, γιατί τον καλύπτουν εκατοντάδες βομβαρδιστικά και καταδιωκτικά γερμανικά αεροπλάνα, που σκορπούν τον όλεθρο και την καταστροφή. Η εισβολή που αναμενόταν από εβδομάδες αποτελεί πια πραγματικότητα. Τα Χανιά χάνουν τη γνώριμη όψη τους. Μεταβάλλονται σε μια φρικτά παραμορφωμένη από τους σφοδρούς βομβαρδισμούς και πολυβολισμούς πόλη. Δημιουργούνται έτσι οι κατάλληλες συνθήκες, που θα διευκολύνουν την εισβολή από τον αέρα.

Στις 7:30 ο Στρατηγός Φράυμπεργκ που βρισκόταν στο Στρατηγείο του στο Ακρωτήρι Χανίων, ειδοποιεί με σήμα τις μονάδες του να είναι έτοιμες για την απόκρουση της γερμανικής αερεπίθεσης.

Δυο περίπου ώρες από τον ασυνήθιστο σε πάθος, έκταση και διάρκεια βομβαρδισμό, αρχίζει η πτώση των αλεξιπτωτιστών, αφού στο μεταξύ έχει αχρηστευθεί ολόκληρη η αεροπορική άμυνα των περιοχών Μάλεμε, Χανίων και Σούδας. Οι συμμαχικές δυνάμεις μάχονται ηρωικά, παρά τις πολεμικές αδυναμίες τους σε όλη τη ζώνη των Χανίων και καταφέρνουν σημαντικά πλήγματα κατά της αεραποβατικής γερμανικής δύναμης. Η πεισματική αξίωση των Χανιωτών προς τους Βρετανούς να τους προμηθεύσουν όπλα να πολεμήσουν τον κατακτητή, δεν εισακούεται, παρά το ότι υπάρχουν αρκετά τέτοια όπλα κλειδωμένα στα παλιά βενετσιάνικα νεώρια του λιμανιού. Ρίχνονται έτσι στον πυρετό της μάχης με ό,τι πρωτόγονα μέσα διαθέτουν, ως εκπλήρωση χρέους και τιμής. Αψηφούν τον κίνδυνο και παραβλέπουν ότι η συμμετοχή τους αυτή θα λειτουργήσει ως μαγνήτης που θα επισύρει αντίποινα σε βάρος τους, γιατί θα κριθούν ως άτακτοι πολεμιστές. Πριν από την πτώση των αλεξιπτωτιστών το αεροδρόμιο Μάλεμε, που αποτελεί τον κεντρικότερο στόχο τους, δέχεται ένα άγριο βομβαρδισμό και ένα καταιγισμό πυρός. Το αεροδρόμιο υποστηρίζεται από το 22ο τάγμα Νεοζηλανδών που υποδέχτηκε με σκληρότητα τα κύματα των αλεξιπτωτιστών, πολλά από τα οποία σκοτώνονται προτού πατήσουν στο έδαφος της Κρήτης. Ο Βρετανός Διοικητής του αεροδρομίου του Μάλεμε βλέποντας τα μανιτάρια των αλεξιπτωτιστών και ακούγοντας το "θυμωμένο μούγκρισμα" των αεροπλάνων, περιγράφει την πολεμική αυτή σκηνή με τα ακόλουθα λόγια. "Οι βόμβες χτυπούσαν δώδεκα-δώδεκα μαζί. Τα χώματα τινάζονταν ως τα ουράνια. Οι δονήσεις και το μπουμπουνητό από τις εκρήξεις πλησίαζαν εδώ που βρισκόμασταν πάνω στο λόφο. Ο κρότος ήταν κάτι το απερίγραπτο. Το έδαφος αναρριγούσε και κλονιζόταν κάτω από τα πόδια μας, καθώς οι βόμβες αυλάκωναν τον αέρα πάνω από τα κεφάλια μας. Ας μπορούσαμε να δούμε μακρύτερα από λίγες γιάρδες",.

Μέσα σ' αυτή τη Δαντική κόλαση βρήκαν το θάνατο 800 Γερμανοί αλεξιπτωτιστές, γύρω από το ύψωμα 107. Εδώ ταιριάζει ο στίχος του Δ. Σολωμού:

Αχ, τι νύχτα ήταν εκείνη
που την τρέμει ο λογισμός,
άλλος ύπνος δεν εγίνει
πάρεξ θάνατος πικρός

Παρά τις τεράστιες όμως απώλειες σε έμπυχο και εμπόλεμο υλικό των επίδοξων κατακτητών, κατορθώνουν προς το τέλος της ημέρας και σταθεροποιούν τη δύναμή τους. Η κρίσιμη νύχτα της 20ης Μαΐου βοήθησε προς τούτο, γιατί έμεινε δυστυχώς ανεκμετάλλευτη από τη βρετανική Διοίκηση. Το ότι ο Φράυμπεργκ δεν μπόρεσε ή δε θέλησε να προτάξει μια ισχυρή αντεπίθεση εκείνη τη νύχτα, παραμένει ακόμα ένα επίμαχο ερώτημα. Οι αποκαμωμένοι και εξαντλημένοι από την κούραση αλεξιπτωτιστές ανίκανοι να αντιδράσουν, αναμένουν τη μοίρα τους κάτω από τους ελαιώνες, τα γήινα εξογκώματα ή τα ακανόνιστα ορύγματα που δημιούργησε ο μεγάλος αριθμός βομβών που έπεσε στη διάρκεια της ημέρας. Την ίδια μέρα, αλεξιπτωτιστές πέφτουν στο Γαλατά, Αλικιανό, Περιβόλια, Αγιά, Βαθύπετρο, Βατόλακκο, Μουρνιές, Κολυμπάρι κ.α. Ο ουρανός με τα σμήνη των βομβαρδιστικών και μαχητικών αεροπλάνων αρχίζει και διαγράφει την παραπέρα πορεία των εξελίξεων. Η Μάχη ήδη έχει κριθεί. Τα βλέμματα των Βρετανών στρέφονται προς το Λιβυκό πέλαγος, που ευνοεί τη φυγή τους.

Ας δούμε όμως ποια ήταν η κατάσταση και στις άλλες δύο μεγάλες πόλεις της Κρήτης.

Ρέθυμνο. Αν και η μάχη είχε αρχίσει στα Χανιά από τις πρωινές ώρες, τα τμήματα που υπερασπίζονταν το Ρέθυμνο βρίσκονταν σε πλήρη άγνοια για την από τον αέρα εξαπόλυση

της επίθεσης των αλεξιπτωτιστών. Την τραγική πραγματικότητα συνειδητοποίησαν το απόγευμα της ίδιας μέρας, με την πτώση των πρώτων Γερμανών αλεξιπτωτιστών στην περιοχή τους. Η υπεράσπιση της περιοχής του Ρεθύμνου είχε ανατεθεί στον Αυστραλό Ταν Κάμπελ που πρόσφατα είχε προαχθεί στο βαθμό του αντισυνταγματάρχη. Την υπεράσπιση της πόλης άφησε σε 800 χωροφύλακες που αποτελούσαν μια αξιόμαχη και αποτελεσματική δύναμη. Από τα 160 μεταγωγικά αεροπλάνα που παίρνουν μέρος στη μάχη καταρρίπτονται επτά. Ένας Γερμανός Διοικητής σκοτώνεται στην πόρτα του αεροπλάνου, την ώρα που ετοιμαζόταν να πηδήσει στο κενό. Ο Συνταγματάρχης Στουρμ, Διοικητής, συλλαμβάνεται αιχμάλωτος. Όσοι από τους αλεξιπτωτιστές σώζονται, βρίσκονται στενά πολιορκημένοι. Πρέπει να σημειώσουμε ότι το γερμανικό επιτελείο της Αθήνας δεν είχε ενημερωθεί για την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στην περιοχή των Χανίων. Αυτό οφείλεται στις ζημιές των τηλεπικοινωνιακών μέσων επαφής που προκλήθηκαν από το ντόπιο πληθυσμό. Η άγνοια αυτή είχε ως αποτέλεσμα να υποστούν ακόμα μεγαλύτερες απώλειες τα δεύτερα κύματα των αλεξιπτωτιστών που έπεσαν στο Ρέθυμνο και το Ηράκλειο. Οι μισοί περίπου αλεξιπτωτιστές σκοτώνονται στον αέρα ή κατά την ώρα που πατούν στη γη.

Ηράκλειο. Αφού προηγήθηκε σφοδρός βομβαρδισμός τις πρωινές ώρες στο αεροδρόμιο, το λιμάνι και τις νότιες παρυφές της πόλης, ακολούθησε τις απογευματινές ώρες η ρίψη των αλεξιπτωτιστών. Η είδηση για ρίψεις αλεξιπτωτιστών στο Μάλεμε και την κοιλάδα των φυλακών της Αγίας φτάνει στο αρχηγείο του Βρετανού ταξιαρχου Τσάπελ μόλις στις 2:30 μ.μ. Σημαίνει αμέσως γενικός συναγερμός, και σχηματίζονται ομάδες πολιτών. Σπάνε τις αποθήκες όπλων, εξοπλίζονται κατάλληλα και ρίχνονται στον αγώνα κατά των αλεξιπτωτιστών. Μάχονται σε ομάδες των 7 ή 8 ανδρών. Επικεφαλής μίας ομάδας ήταν ένας ιερέας, ο οποίος σκοτώθηκε αργότερα. Πρόκειται για τον αρχιμανδρίτη Φώτιο Θεοδοσάκη, που πολεμούσε από την αρχή ως το τέλος της μάχης. Υπολογίζεται ότι οι Βρετανοί κατέρριψαν 15, αεροπλάνα που σήμαινε μεγάλη απώλεια για τις γερμανικές δυνάμεις. Ο Πτέραρχος Στουντέντ, εμπνευστής του σχεδίου για την κατάληψη της Κρήτης, θα γράψει αργότερα κάνοντας απολογισμό της πρώτης μέρας: "Ο αιφνιδιασμός που ηλπίζαμεν, δυστυχώς δεν επέτυχεν εις τον αναμενόμενον βαθμόν. Αι απώλειαι, αι πλείστα κατά την κάθοδον, είναι ασυνήθως βαρείαι".

21 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Οι Νεοζηλανδοί εξακολουθούν να υπερασπίζονται το Μάλεμε και προσπαθούν να αποτρέψουν τους Γερμανούς από το να κάνουν χρήση του αεροδρομίου. Παρόλο που από τις απογευματινές ώρες το αεροδρόμιο βρέθηκε κυκλωμένο από παντού, οι Γερμανοί κατορθώνουν να κρατήσουν τις θέσεις τους. Παρά την αντίσταση των μαχομένων και τα πυκνά πυρά τους, που ενισχύθηκαν μάλιστα με την ντόπια ένοπλη υποστήριξη, οι Γερμανοί προσγειώνουν τις υπόλοιπες δυνάμεις τους στο αεροδρόμιο. Οι απώλειες βέβαια των Γερμανών ήταν μεγάλες. Ο Γερμανός πολεμικός ανταποκριτής σημειώνει ότι μόνο πενήντα επτά άνδρες ήταν σε θέση να πολεμήσουν στην περιοχή της γέφυρας του Ταυρωνίτη και του αεροδρομίου.

Η απώλεια διοικητών, διμοιριών και λόχων ήταν η πιο καταστροφική. Αλλά και από την πλευρά των συμμαχικών δυνάμεων τα πράγματα δεν ήταν καλύτερα. Ο Φράνμπεργκ με σήμα του στο Κάιρο, επισημαίνει τη δύσκολη κατάσταση και τη σκληρή πίεση που δέχονται: "Τα περιθώρια είναι μικρά και θα ήταν λάθος να παρουσιάσω μια αισιόδοξη εικόνα". Τη νύχτα της 21ης Μαΐου, η μοίρα του βρετανικού στόλου που περιπολούσε στο πέλαγος δυτικά της Κρήτης, επεσήμανε μια εχθρική νηοπομπή. Αμέσως τα πολυβόλα και τα πολύκανα αντιαεροπορικά χτυπούσαν ασταμάτητα τους εχθρικούς στόχους, στους οποίους κατάφεραν

σημαντικά πλήγματα. Σκοτώθηκαν 375 Γερμανοί στρατιώτες και οι υπόλοιποι περισυλλέγησαν από γερμανικά σκάφη. Ο Φράνμπεργκ που βρισκόταν σε έξαψη και παρακολουθούσε με αγωνία την εξέλιξη της θαλάσσιας αυτής επιχείρησης, αναπηδούσε από ενθουσιασμό.

Ρέθυμνο. Η πολεμική κατάσταση, όπως αναφέρει ο Διοικητής Κάμπελ, βρισκόταν στον απόλυτο έλεγχό του. Οι τοπικές συγκρούσεις και σκληρές αντεπιθέσεις των συμμάχων συνεχίζονται. Η πολιορκία των Γερμανών στις περιοχές Λατζιμά και Αγίου Γεωργίου στενεύει. Στην αντεπίθεση στο λόφο Α χρησιμοποιούνται όλες οι εφεδρείες και τα δύο ελληνικά συντάγματα ενισχύουν τα πλευρά τους. Από λάθος ένας Γερμανός πιλότος χτύπησε μια θέση αλεξιπτωτιστών, σκοτώνοντας δεκαέξι άνδρες, γεγονός που ενίσχυσε το ηθικό και τόνωσε την αποφασιστικότητα των συμμαχικών και ελληνικών δυνάμεων. Άλλο πολύτιμο υλικό που έπεσε στα χέρια των συμμάχων ήταν όλες οι επιχειρησιακές διαταγές που βρέθηκαν στο πτώμα ενός Γερμανού αξιωματικού.

Ηράκλειο. Η μέρα αρχίζει με ανηλεείς βομβαρδισμούς κατά των ελληνοβρετανικών θέσεων. Σκοπός των Γερμανών είναι η κατάληψη του λιμανιού της πόλης και η δημιουργία εστιών εξόρμησης για την ολοκληρωτική κατάληψή της. Ακολουθούν σφοδρές οδομαχίες από ένοπλους πολίτες και ένα ανελέητο ανθρωποκνηνητό που διαρκεί μέχρι τη νύχτα, προκαλεί πανωλεθρία στους εισβολείς. Ομάδες από αλεξιπτωτιστές πέφτουν στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου, που το μεγαλύτερο μέρος του σκοτώνεται από τις βρετανικές δυνάμεις που το υπερασπίζονται. Η γερμανική αεροπορία δυσκολεύεται αφάνταστα από τα ελληνοβρετανικά τμήματα, τα οποία την παραπλανούν με φωτοβολίδες και πλαίσια σηματοδοσίας με τους γερμανικούς κώδικες χρήσης. Το υλικό αυτό προέρχεται από Γερμανούς αιχμαλώτους που συλλαμβάνονται. Από τους Γερμανούς επίσης νεκρούς ή αιχμαλώτους αφαιρούνται όπλα και πυρομαχικά, με τα οποία ενισχύουν σημαντικά τον εξοπλισμό του. Ο Στουντέντ θα γράψει για τη δεύτερη μέρα της Μάχης: "Μα την αλήθεια πολύ ζοφερή η κατάσταση κατά το μεσημέρι. Εισ την ομάδα Χάιντερικ (Αγία) συγκεχυμένοι αγώνες. Από το Ρέθυμνον ουδεμία αναγγελία. Από το Ηράκλειον καμία κατατοπιστική είδησις και εισ το Μάλεμε καμία συγκεκριμένη επιτυχία. Επί πλέον παντού κατελείγουσα αιπαίτησις πυρομαχικών και όπλων. Η περαιτέρω συνέχεια της επιχειρήσεως Κρήτης κρέμεται από μια κλωστή".

22 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Προτού ξημερώσει, γερμανικά μεταγωγικά αεροπλάνα προσγειώνονται στο αεροδρόμιο του Μάλεμε, όπου μεταφέρουν βαρύ κυρίως οπλισμό. Σκοπός τους είναι η ενίσχυση των δυνάμεών τους και η σταθεροποίηση της θέσης τους. Η αντεπίθεση που αποφασίζεται στις 6 το απόγευμα, ξεκινά με δισταγμό και κανείς δεν φαίνεται να υποστηρίζει ότι δύο τάγματα είναι αρκετά να αποκρούσουν ένα εχθρό, που ενισχύεται με στρατεύματα, τα οποία προσγειώνονται κάθε λίγα λεπτά. Ο Φράνμπεργκ με τηλεγράφημά του προς το Στρατηγείο της Μ. Ανατολής, ζητά την καταστροφή της επιφάνειας του αεροδρομίου. Είναι όμως πια αργά. Οι Γερμανοί έχουν σταθεροποιηθεί στις θέσεις τους και έχουν δημιουργήσει τους απαραίτητους θύλακες αντίστασης. Η αποφυγή καταστροφής του αεροδρομίου όταν οι συνθήκες ήταν ευνοϊκές και το επέβαλλαν, αποδεικνύεται τώρα τραγική. Ο εχθρός σχεδόν ανενόχλητος κάνει χρήση του αεροδρομίου. Αλλά και ο αποσυντονισμός των συμμαχικών δυνάμεων, που μεταξύ των άλλων οφείλεται στην έλλειψη συστημάτων επικοινωνίας, επιδεινώνει περισσότερο την όλη κατάσταση. Χάρη στη δράση του ένοπλου ντόπιου Κρητικού στοιχείου, οι επιθέσεις κατά του Γαλατά και του Καστελλίου αποκρούονται επιτυχώς. Η Μάχη μάλιστα στο Γαλατά, λόγω της σκληρότητάς της, αποκλήθηκε "μάχη των γιγάντων". Ο

Βασιλιάς της Ελλάδας Γεώργιος Β' και ο Πρωθυπουργός Εμμ. Τσουδερός, μετά από ολιγοήμερη παραμονή στην Κρήτη, στέλνουν διάγγελμα προς τον Κρητικό λαό και επιβιβάζονται σε αγγλικό αντιτορπιλικό, που τους μεταφέρει στην Αίγυπτο.

Ρέθυμνο. Αλληπάλληλοι βομβαρδισμοί προξενούν σημαντικές καταστροφές σε κτίρια της πόλης. Αλλά από τη χρησιμοποίηση παραπλανητικών σημάτων, ζημιές προκαλούνται και στις γερμανικές εστίες. Εφόδια ρίχνονται επίσης από λάθος στα συμμαχικά τμήματα. Σε όλους τους τομείς πολεμικής δράσης των Γερμανών επικρατούσε μια τέτοια σύγχυση, που δεν γνώριζαν αν οι κρότοι των όπλων προέρχονται από την πλευρά των γερμανικών ή των συμμαχικών δυνάμεων.

Ηράκλειο. Η ρίψη αλεξιπτωτιστών και εφοδίων για την ενίσχυση των πυρήνων αντίστασης συνεχίζεται. Το αεροδρόμιο και η πόλη κρατούνται σταθερά από τις βρετανικές και ελληνικές δυνάμεις και το ντόπιο ένοπλο στοιχείο. Η περιοχή γύρω από το Ηράκλειο έχει εκκαθαριστεί, εκτός από τις θέσεις "Σταυρωμένος" και "Γάζι" όπου υπάρχουν και έχουν οργανωθεί σοβαρά γερμανικά προγεφυρώματα. Η κατάσταση των αλεξιπτωτιστών ήταν απελπιστική. Η δίψα τους είχε οδηγήσει να τρώνε ακόμα και αμπελόφυλλα στην απεγνωσμένη τους προσπάθεια να βρουν κάτι υγρό. Πολλοί σκοτώθηκαν στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν κάποιες σταγόνες νερού. Για τους τραυματίες η κατάσταση ήταν ακόμα πιο τραγική.

23 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Οι γερμανικές δυνάμεις με την οριστική πια κατάληψη του αεροδρομίου Μάλεμε, περνούν από την άμυνα στην επίθεση. Η 5η Βρετανική Ταξιαρχία εξαναγκάζεται να εγκαταλείψει τη θέση της και να στραφεί νοτιοανατολικά. Μεγάλης έντασης βομβαρδισμοί σημειώνονται στα Χανιά, τη Σούδα, τις κωμοπόλεις και τα λιμάνια της περιοχής. Παρατηρείται έλλειψη τροφίμων και πυρομαχικών, χωρίς να διαφαίνονται προοπτικές ανεφοδιασμού.

Ξαφνικά δώδεκα βρετανικά αεροπλάνα πετούν πάνω από το αεροδρόμιο του Μάλεμε. Το βομβαρδίζουν και καταστρέφουν έξι γερμανικά αεροπλάνα που βρίσκονται σ' αυτό. Άρχισε η αναπτέρωση του ηθικού των συμμαχικών δυνάμεων, αλλά ήταν προσωρινή, γιατί η δράση τους ήταν πολύ περιορισμένη και η μάχη είχε ήδη κριθεί. Οι επιθετικές ενέργειες των Γερμανών στρέφονται προς την Κίσαμο, την Κάνταντο, το Σέλινο, τον Αλικιανό και το Βατόλακκο.

Την ίδια μέρα δίνονται τα πρώτα μηνύματα για υποχώρηση, αλλά οι άνδρες της 5ης Νεοζηλανδικής Ταξιαρχίας δυσκολεύονται να το πιστέψουν. Ο μεγάλος αριθμός νεκρών του εχθρού τους έκανε να πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να τσακίσουν τους Γερμανούς, παρά την υπεροχή τους σε οπλισμό και εξοπλισμό.

Ρέθυμνο. Κατά τις μεταμεσημβρινές ώρες η γερμανική αεροπορία άρχισε μια αεροπορική επίθεση σε μέτωπο 20 χιλιομέτρων και βάθος 6 χιλιομέτρων. Ο βομβαρδισμός αυτός που κράτησε ως τις 8 το βράδυ, ήταν ο πιο σφοδρός από την έναρξή τους και προξένησε σημαντικές καταστροφές στην πόλη. Ένα σύννεφο σκόνης που δημιούργησαν οι βομβαρδισμοί κάλυψε ολόκληρη την πόλη. Οι στρατώνες κατέρρευσαν, χτυπήθηκε το νοσοκομείο της πόλης και οι τραυματίες μεταφέρθηκαν σε άλλο μέρος. Τότε λαμβάνει χώρα ομαδική εκτέλεση 30 κατά κανόνα νέων ανθρώπων από το συνοικισμό Περιβόλια. Με τη χρήση παραπλανητικών σημάτων κατορθώνουν οι Αυστραλοί και προμηθεύονται αρκετά πυρομαχικά, όλμους, υγειονομικό υλικό και άλλα εφόδια από διερχόμενα γερμανικά αεροπλάνα.

Ηράκλειο. Μεγάλος αριθμός γερμανικών αεροπλάνων με εκρηκτικές και εμπρηστικές βόμβες χωρίς διακοπή και για τρεις ώρες προξενούν σημαντικές καταστροφές στην πόλη. Ολόκληρες συνοικίες έχουν ισοπεδωθεί. Η πόλη ζει μέσα στην κόλαση της φωτιάς και τους σωρούς των ερειπίων. Η καταστροφή των στρατιωτικών κλιβάνων και των αποθηκών τροφίμων του στρατού, επιτείνουν το πρόβλημα του επισιτισμού.

Ο Γερμανός Διοικητής πληροφορεί το Φρούραρχο της πόλης Ε. Τσαγκαράκη ότι οι Γερμανοί είναι κύριοι της Κρήτης και αξιώνει την παράδοση της πόλης. Ο Φρούραρχος χωρίς συζήτηση απορρίπτει την αξίωση αυτή. Για πρώτη φορά οι ελληνικές και βρετανικές δυνάμεις πληροφορούνται την κατάσταση που επικρατεί στα Χανιά. Ο Τσώρτσιλ από την πλευρά του επιμένει ότι η Μάχη της Κρήτης πρέπει να κερδηθεί.

24 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Από το πρωί επαναλαμβάνονται με μεγαλύτερη ένταση οι βομβαρδισμοί της πόλης των Χανίων, της Σούδας και των γειτονικών χωριών. Οι Γερμανοί κύριοι του αεροδρομίου του Μάλεμε, χρησιμοποιούν την εστιακή τους αυτή δύναμη, για την εκκαθάριση της κατάστασης. Η απομάκρυνση σημαντικών τμημάτων που υπερασπίζονταν την πόλη επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την ατμόσφαιρα που επικρατούσε σ' αυτή. Η επιθετική πρωτοβουλία βρίσκεται στα χέρια των κατακτητών. Από τη στιγμή που οι βρετανικές δυνάμεις αρχίζουν να υποχωρούν, η αντίσταση είχε πέσει ουσιαστικά στα χέρια του ντόπιου ένοπλου πληθυσμού. Στην Κίσαμο η αντίσταση των Κρητικών ήταν τόσο δυναμική που απέτρεψε την αποβίβαση αρμάτων, προσφέροντας έτσι ανεκτίμητη βοήθεια στα υποχωρούντα συμμαχικά στρατεύματα. Οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις συνεχίζονται στο Ακρωτήρι και το Κολυμπάρι. Κατά τη διάρκεια της ημέρας νέες ενισχύσεις καταφθάνουν αεροπορικώς στο αεροδρόμιο του Μάλεμε.

Ρέθυμνο. Ισχυρές γερμανικές αεροπορικές επιθέσεις επαναλαμβάνονται και πάλι. Τα 200 περίπου αεροπλάνα κατέβαιναν μέχρι τις στέγες των σπιτιών, σπέρνοντας το θάνατο και ολοκληρώνοντας το καταστροφικό έργο. Παρά τις αεροπορικές ενισχύσεις των Γερμανών που είχαν συλληφθεί και βρισκόταν αιχμάλωτοι στην περιοχή του νεκροταφείου Αγίου Γεωργίου, η θέση τους ήταν δεινή και ιδιαίτερα επικίνδυνη. Ο κλοιός των χωροφυλάκων και των ένοπλων πολιτών γινόταν ολοένα και στενότερος.

Ηράκλειο. Τα ερείπια των προηγούμενων βομβαρδισμών δεν αποτελούν λόγο αναστολής ή ματαίωσης νέων. Έτσι επαναλαμβάνονται με μεγαλύτερη σφοδρότητα και αγριότητα. Γίνονται ρίψεις νέων αλεξιπτωτιστών γύρω από την πόλη του Ηρακλείου. Απόπειρα των Γερμανών να εισέλθουν στην πόλη από τη Χανιόπορτα αποκρούεται και εξοντώνονται μέχρις ενός. Το αεροδρόμιο εξακολουθεί να βρίσκεται στα χέρια των Βρετανών που το υπερασπίζονται. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει εγκαταλείψει την πόλη. Οι εστίες αντίστασης των Γερμανών στο Γάζι και τον Σταυρωμένο, έχουν ενισχυθεί σημαντικά κι έχουν καταστεί επικίνδυνες για την πόλη.

25 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Από το βράδυ ρίχνονται χιλιάδες προκηρύξεις στα Χανιά, τους συνοικισμούς και τα χωριά και απειλούν τον πληθυσμό, ότι θα επιβάλουν αυστηρές κυρώσεις σ' αυτούς που πολεμούσαν τα γερμανικά στρατεύματα. Οι γύρω από την πόλη φρουρές αποσύρονται σε νέες λιγότερο κοντινές προς την πόλη θέσεις, γεγονός που οδηγεί στην αποθάρρυνση και επιτείνει

το αίσθημα της ανασφάλειας. Οι βρετανικές δυνάμεις αποσύρονται προς τη Σούδα. Οι καθυστερήσεις όμως που συνεπάγονται οι καταλήψεις των χωριών και οικισμών γύρω από τα Χανιά, επιβραδύνουν σημαντικά τα σχέδια των Γερμανών να φτάσουν στα Σφακιά και να παρεμποδίσουν τη φυγή των Βρετανών. Ύστερα από συνεχείς επιθέσεις και αντεπιθέσεις καταλαμβάνεται ο Γαλατάς με τη γνωστή υπεροχή των όπλων του αντιπάλου. Ήρθε όμως και η σειρά της Κανδάνου. Μετά την εξολόθρευση ενός γερμανικού λόχου από τους κατοίκους της, οι Γερμανοί επιτίθενται με αγριότητα. Βομβαρδίζεται η Κανδανός και παραδίνεται στη φωτιά, στενάζοντας κάτω από τους σκελετούς των ερειπίων. Εκτελούν όσους από τους κατοίκους της Κανδάνου ή των γειτονικών χωριών συναντούν, ανεξάρτητα από ηλικία και χωρίς καμία διαδικασία. Στις 3 Ιουνίου θα επιστρέψουν και πάλι για να ολοκληρώσουν την καταστροφή. Την ίδια μέρα ο πτέραρχος Στουντέντ προσγειώνεται στο αεροδρόμιο Μάλεμε και διαπιστώνει προσωπικά το μέγεθος της καταστροφής του δημιουργήματός του.

Ρέθυμνο. Οι γερμανικές προκηρύξεις που είχαν ριχτεί στα Χανιά με απειλητικό κατά των πολιτών περιεχόμενο, ρίχνονται και στο Ρέθυμνο. Οι μαχόμενες δυνάμεις βρίσκονται κάτω από τη σκιά της γερμανικής αεροπορίας, η οποία βομβαρδίζει στρατιωτικούς στόχους, καθώς και την πόλη και τα χωριά. Οι συγκρούσεις και αιμαμαχίες είναι τόσο συχνές, που αποτελούν πραγματικό εφιάλτη για τους Γερμανούς.

Ηράκλειο. Ο βομβαρδισμός ελληνικών και βρετανικών στόχων εξακολουθεί και πάλι. Η πόλη φλέγεται από τις πυρκαϊές που σημειώνονται και οι δρόμοι της είναι γεμάτοι από πτώματα. Αλλά και στους χώρους έξω από τα τείχη υπάρχουν άταφα πτώματα Γερμανών και Ελλήνων μαχητών. Η στρατιωτική κατάσταση επιδεινώνεται. Οι Γερμανοί μπορεί να μην κάνουν επίθεση κατά της πόλης ακόμα, είναι όμως κύριοι της κατάστασης και ρυθμιστές του αγώνα κατά μεγάλο μέρος. Οι ίδιες απειλητικές προκηρύξεις που είχαν ριχτεί στα Χανιά και το Ρέθυμνο, ρίχνονται και στο Ηράκλειο. Ο Στρατηγός Φράνμπεργκ προειδοποιεί ότι, τα υπό τη Διοίκησή του τμήματα, έχουν περιέλθει στο έσχατο όριο αντοχής.

26 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Μετά την κατάληψη και του Γαλατά οι γερμανικές δυνάμεις εδραιώνονται και σταθεροποιούνται οριστικά στην περιοχή. Το έργο της καταστροφής ολοκληρώνεται με το βομβαρδισμό και πολυβολισμό της πόλης των Χανίων από τη γερμανική αεροπορία. Οι αποσύρσεις για συμπτύξεις και ανασυγκροτήσεις των συμμαχικών δυνάμεων δεν προσθέτουν τίποτα στον αγώνα που ήδη έχει κριθεί. Τα βρετανικά στρατεύματα αρχίζουν να υποχωρούν. Ο Στρατηγός Φράνμπεργκ προτείνει με σήμα του στο Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής την αποστολή πλοίων για την παραλαβή των στρατευμάτων, καθώς η παραπέρα παραμονή τους είναι άσκοπη και εγκυμονεί άλλους κινδύνους.

Ρέθυμνο. Η στρατιωτική κατάσταση παρέμεινε στάσιμη και τα ελληνοβρετανικά στρατεύματα κρατούν σταθερά τις θέσεις τους. Οι πολιορκούμενοι στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου εξακολουθούν να πιέζονται ασφυκτικά από ομάδες χωροφυλάκων και ντόπιων πολεμιστών, κάτω από αφόρητες συνθήκες πείνας, χωρίς όμως και να παραδίνονται. Αλλά και στα συμμαχικά τμήματα σημειώνονται σοβαρές ελλείψεις σε πυρομαχικά και τρόφιμα. Στο Ρέθυμνο ήταν άγνωστη η κατάσταση που επικρατούσε στα Χανιά και το Ηράκλειο, όπως το ίδιο συνέβαινε και με τις πόλεις αυτές που δεν γνώριζαν επίσης για την κατάσταση που επικρατούσε στο Ρέθυμνο. Οι συμμαχικές δυνάμεις σημειώνουν μια αξιόλογη επιτυχία, γιατί κατορθώνουν και εκδιώκουν τους Γερμανούς από το Σταυρωμένο, τον οποίο καταλαμβάνουν. Η κατάληψη τους εξασφαλίζει μια πλούσια λεία σε πολεμικό και φαρμακευτικό υλικό.

Ηράκλειο. Οι ελληνικές δυνάμεις που υποφέρουν από έλλειψη πυρομαχικών, αποσύρονται στην περιοχή Σπήλια νοτιοανατολικά της πόλης. Εκεί δημιουργούνται προφυλακές για να παρεμποδίσουν τον εχθρό να προχωρήσει και να καταλάβει τις Αρχάνες. Παρά το ότι οι ελληνικές δυνάμεις αποσύρθηκαν ουσιαστικά από τον αγώνα, οι διάφορες ομάδες που δρούσαν στις γερμανικές εστίες Γάζι και Σταυρωμένου, συνέχιζαν το επιθετικό τους έργο. Το ίδιο βράδυ βομβαρδίζεται από βρετανικά αεροπλάνα το αεροδρόμιο της Καρπάθου, το οποίο χρησιμοποιείτο σε ευρεία κλίμακα και αποτελούσε απειλή για την Κρήτη.

27 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Στις 7 το απόγευμα, ύστερα από συμπλοκές με ομάδες οπισθοφυλακής, οι Γερμανοί αλεξιπτωτιστές και αλπινιστές μπήκαν στα Χανιά και έγιναν κύριοι της ερειπωμένης και φλεγόμενης πόλης. Τις απογευματινές ώρες το Στρατηγείο της Μ. Ανατολής έδωσε τη συγκατάθεσή του για την εκκένωση της Κρήτης, παρέχοντας και τις σχετικές οδηγίες, που μεταξύ των άλλων προέβλεπαν: Οι δυνάμεις Μάλεμε, Σούδας, Χανίων, Στύλου θα αποσύρονταν στα Σφακιά. Οι δυνάμεις του Ρεθύμνου θα κατευθύνονταν στον Πλακιά και οι δυνάμεις του Ηρακλείου θα επιβιβάζονταν σε αγγλικά πλοία από το λιμάνι της πόλης.

Ρέθυμνο. Ο Στουντέντ ανησυχεί ιδιαίτερα για τους αλεξιπτωτιστές που έχουν πέσει στο Ρέθυμνο και βρίσκονται πολιορκημένοι. Προσπάθεια των Γερμανών να καταλάβουν τα Καστελάκια απέτυχε και περιορίστηκαν στις αρχικές τους θέσεις. Στο μεταξύ τα πυρομαχικά άρχισαν να λιγοστεύουν επικίνδυνα και η πείνα αποτελούσε σοβαρό πρόβλημα. Οι φούρνοι της μονής Αρκαδίου που δούλευαν συνεχώς και η μεταφορά τροφίμων, δεν αρκούσαν να δώσουν λύση στο πρόβλημα. Αλλά και η κατάσταση που επικρατεί στο αντίπαλο στρατόπεδο δεν είναι καλύτερη. Να πως την περιγράφει Γερμανός αλεξιπτωτιστής: "Έξι μέρες βρισκόμαστε ήδη σ' αυτή την αναθεματισμένη θέση. Καμία προστασία από τον ήλιο τίποτα εντελώς και με όλα αυτά μας βασανίζουν και οι ψείρες. Όμως περισσότερο μας βασανίζει η πείνα. Τώρα αιωρούμαστε ισχνοί και εξαντλημένοι εδώ".

Ηράκλειο. Γίνεται ανασύνταξη των ελληνικών τμημάτων, τα οποία ενισχύονται και με νέα, με σοβαρές ελλείψεις. Το αεροδρόμιο δεν έχει καταληφθεί. Εστίες των Γερμανών προσβάλλονται από ομάδες αντίστασης κι ελεύθερους σκοπευτές. Οι Γερμανοί όμως καταλαμβάνουν το ύψωμα Άι Λιας που βρίσκεται νότια και σχετικά κοντά στο αεροδρόμιο και ετοιμάζουν γενική επίθεση.

28 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Μεγάλα τμήματα του γερμανικού στρατού που προέρχονται από την περιοχή των φυλακών Αγιάς και το Μάλεμε, μπαίνουν στην πόλη, που από την προηγούμενη βρίσκεται στα χέρια των Γερμανών. Οι απειλές που έχουν εκτοξευθεί με προκηρύξεις, παίρνουν τη μορφή αντιποίνων. Τμήματα του ελληνικού στρατού και ομάδες ένοπλων πολιτών εξακολουθούν να μάχονται απεγνωσμένα, χωρίς μάλιστα να γνωρίζουν ότι τα διπλανά βρετανικά τμήματα έχουν αποχωρήσει. Από τις μάχες αυτές επωφελούνται τα βρετανικά τμήματα, γιατί συγκρατούνται οι Γερμανοί και διασφαλίζεται έτσι η χωρίς σοβαρά εμπόδια αποχώρησή τους από την παραλία των Σφακίων. Τα ελληνικά τμήματα της περιοχής Μουρνιών αποφάσισαν να κατευθυνθούν προς το Ηράκλειο. Πληροφορήθηκαν όμως στην πορεία τους την κατάληψη των Χανίων και του Ρεθύμνου και επέστρεψαν στον καταυλισμό τους, αχρηστεύοντας παράλληλα τον οπλισμό τους για να μην πέσει στα χέρια εχθρού.

Ρέθυμνο. Αν και σχεδιαζόταν γενική επίθεση την επομένη, για το οριστικό ξεκαθάρισμα των Γερμανών που βρίσκονταν στον Άγιο Γεώργιο, καθώς και σε άλλα νευραλγικά σημεία, ανακόπηκε, γιατί πληροφορήθηκαν ότι η βρετανική άμυνα είχε καταρρεύσει στα Χανιά και το Μάλεμε και οι Βρετανοί εκινούντο προς τα Σφακιά. Έτσι, οι Γερμανοί που καταφτάνουν στην πόλη και προέρχονται από τα Χανιά, βρίσκουν τις ελληνικές φρουρές στις θέσεις τους. Τα γερμανικά τμήματα συναντούν μια δυναμική αντίσταση από ομάδα ενόπλων χωρικών. Κατορθώνουν όμως να επιβληθούν και να καταλάβουν την πόλη. Άλλα τμήματα προχωρούν προς τις περιοχές Αγίου Γεωργίου και Λατζιμά και απελευθερώνουν τους εκεί δεινοπαθόντες Γερμανούς που έχουν αποκλειστεί. Ύστερα από σκληρή μάχη καταλαμβάνουν το αεροδρόμιο. Πολλοί Αυστραλοί παραδίνονται και άλλοι κατορθώνουν και διαφεύγουν στο εσωτερικό του Νομού.

Ηράκλειο. Η γερμανική αεροπορία συνεχίζει το έργο του βομβαρδισμού της πόλης και του αεροδρομίου. Νέες ρίψεις επίσης αλεξιπτωτιστών σημειώνονται σε κοντινές προς το Ηράκλειο περιοχές. Βομβαρδίζονται τα χωριά Θρασανό, Αρκαλοχώρι και Πεζά. Το πρωί της ίδιας μέρας ο Διοικητής των συμμαχικών στρατευμάτων Ταξίαρχος Τσάπελ ενημέρωσε τους Διοικητές των μονάδων για την επικείμενη εκκένωση και αναχώρησή τους κατά τις μεσονύκτιες ώρες. Οι Διοικητές των ελληνικών τμημάτων έμεναν απληροφόρητοι για την ενέργεια αυτή και μόνο την επόμενη μέρα διαπίστωσαν έκπληκτοι την απουσία τους και με την κάθε μυστικότητα φυγή των Βρετανών. Περίπου 4.000 Βρετανοί επιβιβάστηκαν σε δύο καταδρομικά και έξι αντιτορπιλικά και αναχώρησαν για την Αίγυπτο. Όταν η μοίρα έπλεε στο στενό της Κάσσου δέχτηκε σφοδρή αεροπορική επίθεση, με συνέπεια να βυθιστούν τα δύο αντιτορπιλικά, με απώλειες 600 ανδρών. Τότε οι δυνάμεις του Μπρόγιερ κινήθηκαν και κατέλαβαν το αεροδρόμιο του Ηρακλείου. Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι Βρετανοί είχαν περιοριστεί μόνο στη φρούρηση του αεροδρομίου. Ολόκληρος ο άλλος τομέας όπως συνέβαινε στα Χανιά και το Ρέθυμνο, όπου είχαν διεξαχθεί σκληρές μάχες για την αποτροπή του εχθρού, υπερασπιζόταν από τις ελληνικές δυνάμεις και τους ντόπιους ένοπλους πολεμιστές. Το Υπουργείο Στρατιωτικών της Αγγλίας μετέδιδε τότε σχετικά: "Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι το Ηράκλειο θα μπορούσε να κρατήσει. Αν 8 μέρες αργότερα αποσύραμε τη φρουρά του, το κάναμε γιατί είχαμε ηττηθεί στο Μάλεμε".

29 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Τα συμμαχικά στρατεύματα εξακολουθούν να κινούνται προς τα Σφακιά για επιβίβαση. Στα πρώτα πλοία μπαίνουν τα μη μάχιμα τμήματα και οι τραυματίες. Η εκκένωση έπρεπε να τερματίσει την 1η Ιουνίου, για να προλάβουν και άλλες τυχόν απώλειες σε βρετανικά πλοία. Οι μάχες συνεχίζονταν όπου ήταν δυνατό, για να δοθεί ο χρόνος όπου χρειαζόταν για την ευκολότερη και ανετότερη αποχώρηση των Βρετανών για την Αίγυπτο. Με προκήρυξη των Γερμανών που τοιχοκολλήθηκε ή αναρτήθηκε σε εμφανή σημεία, ανακοίνωναν την κατάληψη της Κρήτης από τα γερμανικά στρατεύματα και ότι ο πληθυσμός της τίθεται από σήμερα κάτω από την προστασία του γερμανικού στρατού. Η προκήρυξη αυτή είχε βέβαια παραπλανητικό χαρακτήρα.

Ρέθυμνο. Από το πρωί καταφτάνουν συνεχώς νέα τμήματα γερμανικού στρατού, που καταλαμβάνουν σημεία με στρατιωτικό ή άλλο επίκαιρο ενδιαφέρον και ασχολούνται με την οργάνωση των τμημάτων τους. Ο Διοικητής της χωροφυλακής Ιάκωβος Χανιώτης αρνείται να παραδώσει την πόλη, η οποία καταλαμβάνεται μετά από τις τελευταίες μάχες με τα τμήματα που την υπερασπίζονται. Σε έκθεσή του ο Ταγματάρχης Χρήστος Τζιφάκης τονίζει: "Το Ρέθυμνο δεν καταλήφθηκε από τους Γερμανούς και η αντίστασή του δεν εκάμφθη, παρά το

ότι ο εχθρός και πολυάριθμος ήταν και άφθονα σύγχρονα μέσα διέθετε, παρά μόνο όταν ο εχθρός αυτός κατίσχυσε στο Νομό Χανίων και από κει με τα μηχανοκίνητα μέσα μεταφέρθηκε στο Ρέθυμνο".

Ηράκλειο. Μετά την αποχώρηση των Βρετανών την προηγούμενη μέρα και την παντελή έλλειψη πυρομαχικών, ο ελληνικός στρατός βρέθηκε σε πραγματική απόγνωση και εξαιρετικά δύσκολη θέση. Οι Διοικητές των ελληνικών μονάδων που βρίσκονταν στη γραμμή Σπήλια - Αγία Ειρήνη, αποσύρθηκαν προς τις Αρχάνες. Η κατάληψη του αεροδρομίου που είχαν εγκαταλείψει οι Βρετανοί σήμανε την αρχή του τέλους. Την ίδια μέρα πληροφορήθηκαν και την κατάληψη των Χανίων και του Ρεθύμνου. Μπροστά στην κατάσταση αυτή που δεν είχε προοπτική, ούτε εξυπηρετούσε κανένα σκοπό πια, ζητήθηκε από τον Γερμανό Συνταγματάρχη Διοικητή Μπρούνο Μπρόγιερ ανακωχή, με τους όρους που είχε συναφθεί για τα στρατεύματα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Ο Γερμανός όμως Διοικητής, από θέση ισχύος πια, απέρριψε την πρόταση και απαίτησε την άνευ όρων παράδοση, διαφορετικά θα συνεχίζονταν οι βομβαρδισμοί των χωριών. Απειλήσε μάλιστα ότι θα διέτασσε το μηχανοκίνητο τμήμα του Βίτμαν, που βρισκόταν στο Ρέθυμνο και προερχόταν από τα Χανιά, να επιτεθεί εναντίον των ελληνικών τμημάτων. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες υπογράφηκε η συνθηκολόγηση και σταμάτησε ο βομβαρδισμός.

30 - 31 ΜΑΪΟΥ 1941

Χανιά. Οι Γερμανοί καταδιώκουν τα συμμαχικά στρατεύματα και προσβάλλουν βόρεια από την Ίμπρο τη μηχανοκίνητη 1η Ταξιαρχία. Δεν πραγματοποιήθηκαν όμως αεροπορικές επιθέσεις, γεγονός που διευκόλυνε τις υποχωρήσεις τους. Ο Φράυμπεργκ με τους επιτελείς του και το ελληνικό κλιμάκιο αναχώρησαν με δύο αερακάτους. Τη Διοίκηση των δυνάμεων που παρέμεναν στην Κρήτη ανέθεσε ο Φράυμπεργκ στον υποστράτηγο Ουέστον. Οι δυνάμεις της Κρήτης που ήταν προς αναχώρηση από τα Σφακιά, περιελάμβαναν μερικές εκατοντάδες Έλληνες από τα τάγματα που είχαν διαλυθεί, καθώς και ένοπλους πολίτες. Περίπου 4.000 μάχιμα τμήματα από Βρετανούς, Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς, καθώς και 5.000 άνδρες των σωμάτων και υπηρεσιών, παρέλαβαν τα βρετανικά πλοία. Οι υπόλοιπες δυνάμεις που δεν μπόρεσαν να διαφύγουν, παραδόθηκαν στους αλπινιστές ή κατέφυγαν στα βουνά της Κρήτης όπου και παρέμειναν πολλούς μήνες.

Ρέθυμνο. Στην περιοχή του αεροδρομίου οι στρατιώτες που έχουν απομείνει συνεχίζουν την πολεμική τους δράση. Κυκλώνονται όμως και αναγκάζονται να παραδοθούν στους Γερμανούς με το Διοικητή Κάμπελ και την υπόλοιπη αυστραλιανή δύναμη της περιοχής. Ο αντισυνταγματάρχης Κάμπελ είχε ενημερώσει προηγουμένως τους Αξιωματικούς του και είχαν συμφωνήσει να παραδοθούν. Αυτή ήταν λύση ανάγκης, αφού η άμυνα που μπορούσαν να προτάξουν με την έλλειψη πυρομαχικών, θα μπορούσε να κρατήσει μόλις μια ώρα και μάλιστα με μεγάλες θυσίες. Μικρός αριθμός αξιωματικών και οπλιτών καταφεύγουν στα γειτονικά βουνά. Οι αιχμάλωτοι κάτω από άθλιες συνθήκες μεταφέρθηκαν στη Γερμανία. Οι Έλληνες χωροφύλακες με ανάλογη μεταχείριση μεταφέρθηκαν στην Αθήνα απ' όπου τους άφησαν ελεύθερους.

Ηράκλειο. Στις 30 Μαΐου, ο Υποστράτηγος Λιναρδάκης υπέγραψε την ανακωχή με το Γερμανό Διοικητή και ζητήθηκε η κατάπαυση των βομβαρδισμών. Το απόγευμα της ίδιας μέρας το απόσπασμα του Αντισυνταγματάρχη Βίτμαν που κινούνταν από το Ρέθυμνο, συνάντησε τα τμήματα του Συνταγματάρχη Μπρόγιερ. Συνεχίζοντας την κίνηση του έφτασε κατά τις νυχτερινές ώρες στην Ιεράπετρα και συναντήθηκε με τα ιταλικά τμήματα που είχαν

καταλάβει το νομό Λασιθίου. Από τον Ιούνιο ως τα τέλη Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου άρχισε η τμηματική απόλυση των αξιωματικών και οπλιτών που είχαν μεταφερθεί στο μεταξύ στην ηπειρωτική Ελλάδα. Από τους αξιωματικούς και τους οπλίτες που διέθεταν οπλισμό, καθώς και τις ντόπιες ομάδες πολιτών, σχηματίστηκαν καθ' όλη την Κρήτη οι δυνάμεις αντίστασης, που πρόσφεραν πολλά στο συμμαχικό αγώνα.

Την επομένη ο Γερμανός Υποστράτηγος Ζερ ανέφερε στον Χίτλερ: "Εντολή εξετελέσθη".

Έληξε έτσι μια από τις πιο παράδοξες μάχες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με πλήρη επικράτηση των γερμανικών δυνάμεων. Οι απώλειες βέβαια του σώματος των Γερμανών αλεξιπτωτιστών υπήρξαν οδυνηρές και οι μονάδες τους μετατράπηκαν σε μονάδες τακτικού στρατού. Όταν μάλιστα ο Χίτλερ παρασημοφορούσε τον Πτέραρχο Στουντέντ, του είπε με έμφαση; "Η Κρήτη απέδειξε ότι οι αλεξιπτωτιστές ανήκουν πια στο παρελθόν".

Το γερμανικό ανακοινωθέν της ίδιας μέρας αναφέρει: "Η μάχη της Κρήτης έληξε. Ολόκληρη η νήσος είναι απαλλαγμένη εχθρού. Γερμανικά στρατεύματα κατέλαβαν το τελευταίο στήριγμα των ηττηθέντων Βρετανών, τον λιμένα Σφακιά".

Στις 2 Ιουνίου επίσης το Βρετανικό Υπουργείο Πολέμου έκανε γνωστά στον κόσμο τα ακόλουθα: "Έπειτα από 12 ημέρας του αναμφιβόλως σκληρότερου αγώνα του πολέμου, αποφασίστηκε να αποσύρωμεν τα στρατεύματά μας από την Κρήτη".

Η Γερμανική κατοχή απλώνεται σε όλο το νησί. Η Γερμανική σημαία κυματίζει παντού. Ταυτόχρονα αρχίζει και η αντίσταση του Κρητικού λαού...